

BAŞKA BİR KÖYLÜLÜK MÜMKÜN

Editör: Tayfun Özkaya

15 Nisan 2013 İzmir

Çalıştay Notları

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Tayfun Özkaya- Tarım Ekonomisi Derneği Başkanı

Hepiniz hoş geldiniz. Çalışmalara başlıyoruz. Çalıştaya katkıda bulunan Heinrich Böll Vakfına teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Akın Olgun- Ziraat Fakültesi Dekanı

Atatürk “köylü milletin efendisidir” demiştir. Küreselleşme ile tarım gözden çıkarılan bir kesim olmaya başladı. Çeşitli nedenlerle sektör tasfiye edilmeye başlandı. Ama tarımın sosyolojik boyutu da vardır. Günümüze geldiğimizde tarım alanlarımız azalıyor. Tarımsal gelir azalıyor. Kırdan kentlere göç oluyor. Çiftçilerimize daha iyi koşullar sağlanarak köyde kalmalarını sağlamak en iyisidir. Başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Canan Abay-Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Böl. Başkanı

Değerli Konuklarımız, Tarım Ekonomisi Derneği, E.Ü Ziraat Fakültesi ve Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi ile ortaklaşa düzenlediğimiz ‘Başka Bir Köylülük Mümkün mü?’ konulu çalıştaya hoş geldiniz.

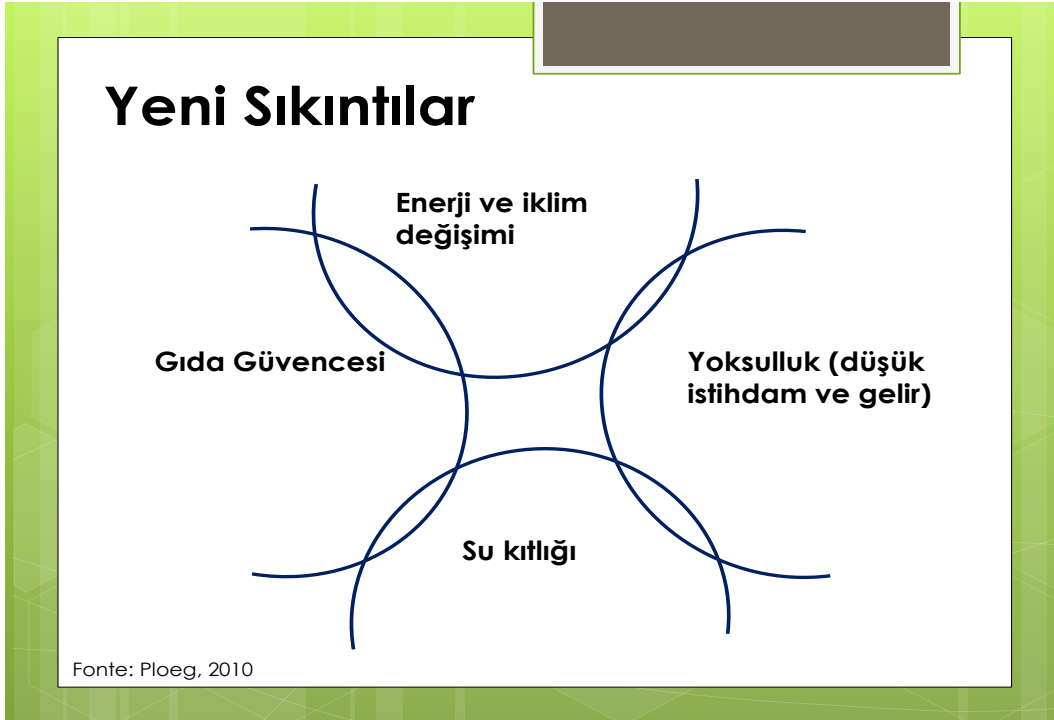
Tarımın endüstrileşme sürecinde hem üretici boyutunda hem de tüketici boyutunda önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Özellikle bu sorunların başında kırsal alanda tarımın sürdürülebilirliği, gıda güvenliği ve gıda güvenilirliği gibi konular önde gelmektedir.

Tarım Ekonomisi Derneği ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi olarak “Başka Bir Organik Tarım Mümkün mü?”, “Başka Bir Hayvancılık Sistemi Mümkün mü?”, “Başka Bir Teknoloji Mümkün mü?” konulu çalıştaylar düzenleyerek bu sorunlara hem toplumsal duyarlılığı arttırmayı hem de çözüm yolları üretmeyi hedefliyoruz. Bu toplantıda başarılı sonuçlar elde edeceğimizi düşünüyor ve yeni fikirler üretilmesine katkı sağlayacak olan konuşmacılarımıza verecekleri katkılardan dolayı teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Flaminia Ventura -University of Perugia İtalya

Öncelikle davetiniz için çok teşekkür ederim. Sunumumu gerçekleştirdikten sonra Dr. Pierluigi Milone de katkılar koyup, sorularınızı beraberce yanıtlamaya çaba göstereceğiz.

Konferansın konusu 'Başka Bir Köylülük Mümkün mü?' ve biz de **yeni köylülük (new peasantry)** denilen yeni paradigmaya neden ihtiyaç duyuyoruz ve bu paradigma neler içeriyor konularında konuşacağız. Küresel toplumun belirli sorunlarla karşı karşıyadır. Bunların arasında enerji, iklim değişimi, gıda güvencesi, yoksulluk, işsizlik, gelir yetersizliği, su kıtlığı sayılabilir. Bunlar gelişmiş ülkeleri olduğu kadar sanayileşmiş toplumları da tehdit eden unsurlardır.

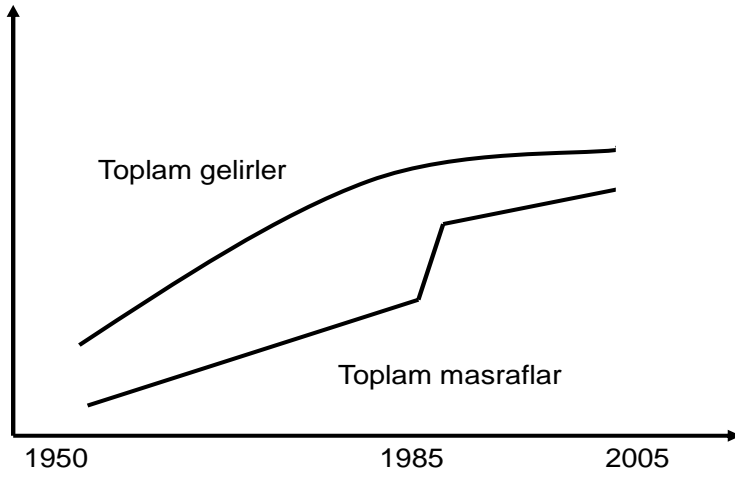

Mali ve ekonomik kriz ile karşı karşıya olduğumuz bu aşamada yeni bir sosyal ve ekonomik paradigma arayışı içinde olmak gerekiyor. Daha sürdürülebilir, ekolojiye dost, gıda güvencesi olan bir tarım düşünmemiz lazım ve bu sektördeki insanları da istihdam edebilen bir yapı olmalıdır.

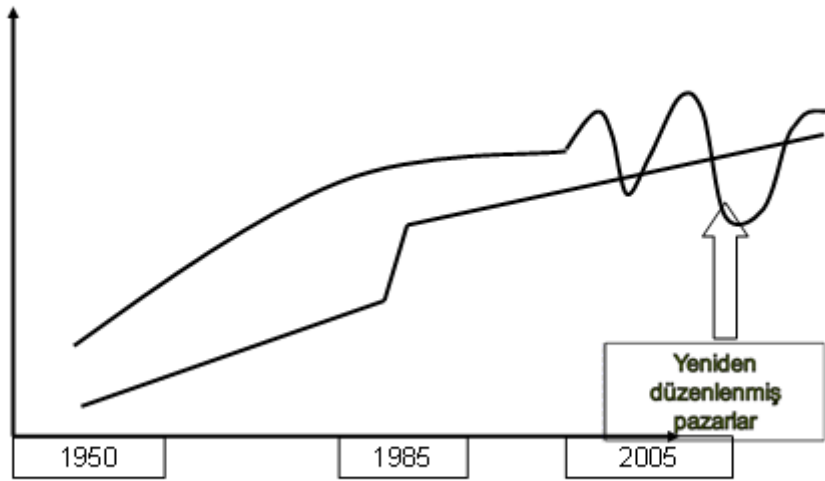
Kriz nedeniyle tarımsal gelirlerin gittikçe düştüğü bir dönemden geçiyoruz. Tarım ürünlerinde çiftçi eline geçen fiyatlar düşüyor. Tarım üreticilerinin aldığı gelir gittikçe düşerken aynı zamanda tarımsal maliyetlerde de hızlı artışlar sektörü iyice zor duruma düşürmektedir. Özellikle fiyatlardaki dalgalanmalar tarım sektörünü olumsuz etkilemektedir. Bu oynamalar nedeniyle çiftçiler büyük kayıplarla karşılaşıyorlar.

Tarım Sektörünün Sıkışması

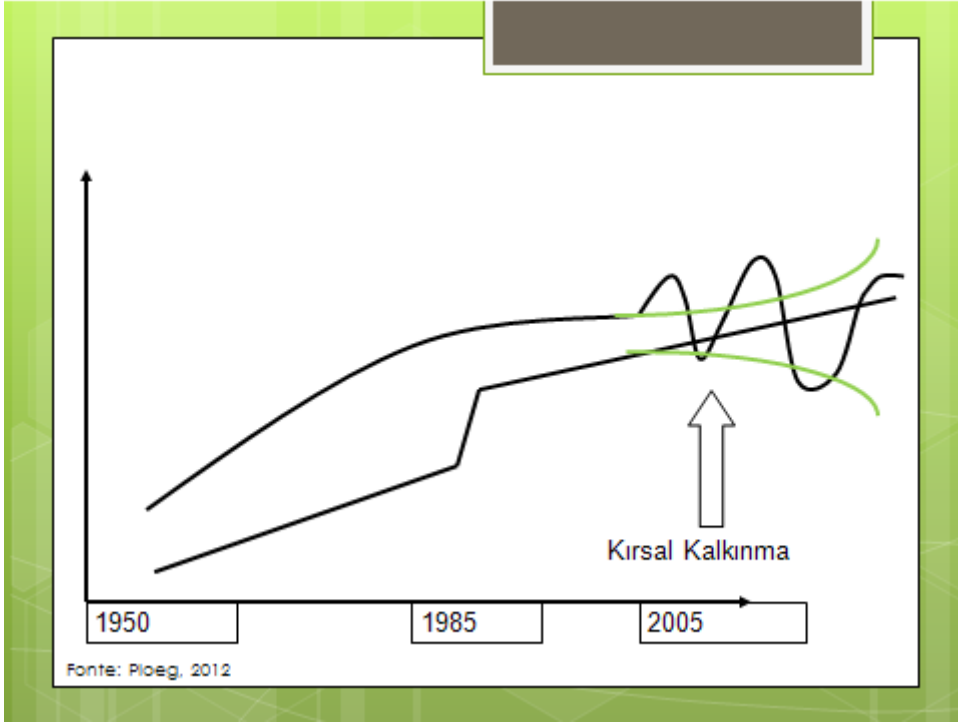

Fonte: Ploeg, 2010

Yeni tarım krizi

Fonte: Ploeg, 2010

Hollanda kaynaklı yapılan bir araştırmaya göre iki tür süt üreticisi çiftliğinin gelir düzeyleri incelenmiştir. Bu araştırmadan birincisi (grafikte sağda) modern işletme olarak kabul ettiğimiz “ileri teknoloji”li, endüstriyel girdiler kullanan bir süt işletmesidir. İkinci model ise, köylü işletmesi olarak kabul edeceğimiz düşük maliyetli, emek yoğun bir yapıdır. (Grafikte solda) Daha küçük bir işletmedir. Emek işletmeden karşılanır. Süt fiyatlarının yüksek olduğu yani kg fiyatının 34 cent olduğu dönemde hem yüksek teknoloji ile çalışan işletmeler ve hem de emek yoğun üretim yapan işletmeler kârlı durumdadırlar. Bu aşamada herhangi bir sistemsel bozukluk gözükmemektedir.

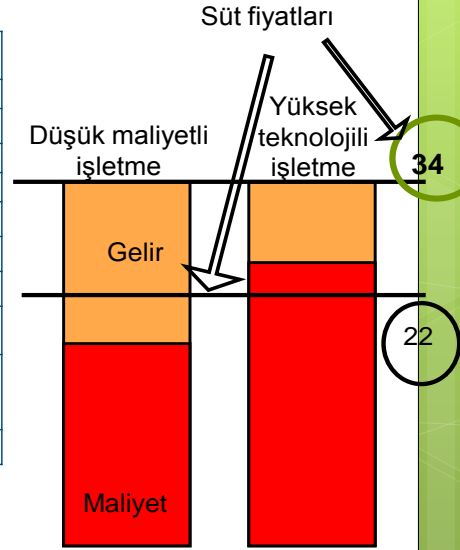
Son 3 yıl önce süt fiyatlarında ciddi anlamda bir düşme meydana gelmiş ve süt fiyatı 22 cente düşmüştür, bu durumda yüksek teknoloji kullanan işletmeler bu fiyat düşüşü ile rekabet edemez duruma gelmişlerdir; buna karşılık ise emek yoğun işletmeler bu krizde zarar durumuna düşmeden faaliyetlerini sürdürebildiler.

İki farklı tepki: Modern yüksek teknoloji çiftlik ve düşük maliyetli köylü işletmesi

	Düşük maliyet	Yüksek teknoloji
Birim işgücü	1.0	1.0
Çalışma saatleri/kişi başı/yıl	2500	2490
Arazi (hektar)	32	35
Sağmal inek sayısı	53	81
İnek başı süt verimi	7547	9673
Toplam süt üretimi	400.000	783.515
100 kg süt için kesif yem değeri (€)	3,8	7,5
100 kg süt için gereken işçi maliyeti (€)	13,0	6,7
100 kg süt için gereken teknoloji maliyeti (€)	5,4	7,1
100 kg süt için üretim maliyeti (€)	34,5	34,7
Çalışılan saat başına düşen gelir (€)	19,20	16,36

PR Lelystad

Fonte: Ploeg, 2012

Krizden sonra Avrupa Birliği üyesi ülkelerde işletmelerinin büyük bir çoğunluğu iflas ettiler ve üretim sürecini devam ettiremediler. Bu süreçte iki tür model oluşuyor. Bunlardan birinci modelde bütün girdiler işletme dışından geliyor. Ürünün satışında da pazarlara dayanıyor; diğeri ise gerek emek açısından, gerek bilgi açısından kendi iç kaynaklarına dayanan ikinci model, köylü türü biçimi oluyor ve bunlar arasında bir karşılaştırma yapıyorlar. Yeni tür köylü işletmelerinin, özellikle de krizler karşısında zor durumda kalan işletmelerin verimliliğini sağlamak için yeni bir kurumsal yapılanma gerekmektedir. İhtiyaç duyulan servisleri sağlayacak, ürünlerin daha etkin pazarlanmasını sağlayacak bir kurumsal yapının oluşmasına ihtiyaç vardır.

Bu ikinci model çiftliklerde gelir birçok farklı ürün ve hizmetten oluşuyor. Çiftliklerin çok farklı kaynakları, çok farklı ihtiyaçları bulunmakta ve bunlar bir tek konuya indirgenemez düzeyde önemli ihtiyaçlardan oluşmaktadır. Sivil toplum ihtiyaçları, toplumsal gereksinimler, çevre koruması ve farklı stratejilere ihtiyaç vardır. Yenilikler (inovasyon), tüketici ve üretici grubun sorunlarına birlikte çözüm bulmaları, ihtiyaçlarına uygun farklı farklı modeller ortaya çıkmasına yol açıyor. İşletmenin sadece girdiler ile çıktılar arasındaki ilişkilerinin tersine farklı ilişki ağları kurmaları da gerekiyor. Bunlar yeni sosyal, politik ittifaklar, kamu ve özel sektör ortaklıkları, iç ve dış ilişkilerin diğer sektörlerle olan bağı kurması şekliyle bir kompleks yapı özelliği göstermektedir.

Köylü işletmesini modelin ortasına aldığımız zaman çok farklı hizmetler veren çok farklı sektörlerle ilişkiler kuran, hizmetler veren bir yapı, ağ görüyoruz. Pazar yönetiminden, diğer sosyal ilişkilere, arazi düzenlenmesinden, gıda güvencesine kadar çoklu bir düzeyde ilişkiler yumağı oluşturuyor.

Dün İzmir' de köylü pazarlarını ziyaret ettik, gördük. Burada konuştuğumuz karmaşık ilişkiler düzeneğini daha rahat gözlemleyebiliyoruz. Üreticiler kendi ürettiklerini veya pazarlamak istedikleri ürünleri getiriyorlar. Bunlar içinde yeni organik ürünler, keşifler ve yeni pazarlanabilir ürünler sunuyorlar. Sürdürülebilir ve organik ürünler ortaya çıkıyor. Aynı zamanda bu pazarlarla eklemlenen yeni tür işletme şekilleri oluşturuyor. Bunların yanında restoranlar, dükkânlar, kafeler ortaya çıkıyor.

Bu yapı yeni oluşum etrafında gayet güzel gözlemlenebilmektedir. Belediyeler bu yapıları destekliyor.

Köylü pazarları yeni karmaşık alt yapılar gerektiriyor. Bu durum yeni bir eşik oluşturuyor. Yeni lojistik zincirler ortaya çıkarıyor. Çiftçi pazarları, kutu sistemi bu yeni lojistik çözümlerden bazıları. Karşımıza en çok çıkan sorunlardan biri de “bu tarz küçük köylü işletmeleri geniş bir nüfusu besleyebilme kapasitesine sahip mi?” oluyor. Bu duruma İngiltere’den bir örnek ile cevap vermeye çalışacağız. İngiltere’de bir yeni organizasyon haftada 60.000’den fazla aileye hizmet edebiliyor. Elimizde pek çok örnek bulunuyor, dünyanın pek çok yerlerinde yaptığımız araştırmalarda-Hollanda’dan Çin’den Brezilya’dan ve özellikle İtalya’da yaptığımız 250 işletmelik-araştırmalar bulunuyor. Dünya’nın pek çok yerinde yaptığımız araştırmalarda pazarla eklenmiş yeni tür köylü işletmelerinin çok çeşitli alanlarda (arazi yönetimi, bioçeşitlilik, kırsal turizm) gelişim gösterdiğini gözlemliyoruz.

Üç farklı model gözlemleniyor. Bunlar;

- Yüksek kaliteli ve kısa arz zinciri olan çiftçilik,
- Yeni tür tarımsal faaliyetleri ön plana getiren çiftçilik,
- Eski ve yerel bir takım kaynak ve üretim biçimlerini yeniden organize eden çiftçilik modelidir.

Bu işletme türleri bir yandan maliyetleri düşürebilirlerken öte yandan da gelirlerini artırmayı başarabiliyorlar. Bu sürdürülebilir ve rekabetçi anlayış tarım sektörünün oluşumunda etkin olabiliyor ve aynı zamanda istihdam problemini de çözmüş oluyor.

Tarımı ve kırsal kalkınmayı sağlayacak çözümler aramamız gerekiyor. Yeni bir pazar biçimi aramamız gerekiyor. 'Yeni Pazar Yöntemi' olarak; yerel kaynaklı doğa kaynaklı yöntemlerle bunları tüketiciye doğrudan arz edebilme yoluyla yeniden organize olmuş ve kurumsal açıdan da bu şekilde desteklenen bir pazar biçimi düşünmemiz gerekiyor. Bunu başarabilirsek küçük işletmelerin çok daha etkin, üretken ve kârlı yapılar olacağını düşünüyoruz. Yerel idarelerin daha özgür olduğu her şeyin merkezden belirlenmediği yeni toplumsal aktörler.

Daha kolektif bir yapı içerisinde ağ oluşturmalıdır. Köylülüğü sadece geçmişte kalmış bir anı olarak görmek yerine üretici olabilecek verimlilik artış modeli olarak görebiliriz ve köylülüğün yeniden tanımlanması bizlere umut vermektedir.

Dikkatinize ve ayrıca çeviri yapan tercüman hocamıza çok teşekkür ederim.

Sorular Bölümü:

Melih Yücel İzmir Tema Vakfı Adına

Köylü İşletmelerini (İtalya) merkez aldığımız durumlarda diğer kurumlarla olan iletişim ağını hangi kurum (Devlet mi, köylü işletmeleri mi?) gerçekleştirmektedir?

Dr. Pierluigi Milone:

İtalya örneğinde bu durum erk itibariyle kolay gözükmemektedir. SlowFood örneğinde olduğu gibi örgütlenmeler bunu sağlamaktadır. SlowFood hareketi benzeri örgütlenmeler siyasi bir baskı unsuru da oluşturmaktadır.

Hollanda'dan ise farklı bir örnekle açıklamak gerekirse; köylüler ve çiftçilerle çalışan bir grup bilim insanı bu ilişkiyi bilimsel olarak sürdürmenin mümkün olacağı iddiası ile ortaya çıkmışlardır. Bunu bilimsel olarak kanıtladıktan sonra gerek beslenme sorunları olsun gerekse çevresel sorunlar olsun bu tür problemlerin çözümünde köylülük çözümünün etkili olacağını ispat ederek yaklaşıyorlar. Önemli olan bu yapılanmanın nasıl ve kimler tarafından başlatıldığı değil önemli olan köylülerin, bilim insanlarının, politikacıların ve diğer kurumların ortak çalışmasıdır.

Prof. Dr. Flaminia Ventura:

Teknisyenlerin ve araştırmacıların sağlam veriler sağlayarak bu çözümlerin etkin olduklarını göstermeleri gerekmektedir.

Soru: İtalya'da'ki köylü tarım işletmelerinde genç nüfus tarım yapmaya devam ediyor mu yoksa 2. – 3. kuşak aile işi tarımdan uzaklaşıyor mu?

Dr. Pierluigi Milone:

Önceki dönemlerde gençler pek tarımla ve tarımsal sektörler ile ilgilenmiyorlardı, fakat son yıllarda çok fonksiyonlu tarımla birlikte gençlerin tarım sektörüne döndüğünü görüyoruz.

Avrupa Birliği tarım politikaları genç çiftçileri ve kırsal kalkınmayı sağlamayı hedefliyor. Bu anlamda bir takım politikalar gerçekleştiriyor. Yeni çiftçilerin tarıma girmesi için bir takım yeni destekler oluşturuyor.

Avrupa Birliği'nin iki farklı politikası bulunmaktadır:

İlki tarımı desteklemeyi hedefliyor. İkincisi ise kırsal kalkınmayı amaçlıyor. Kırsal kalkınma amaçlarından bir tanesi genç üreticilerin tarım sektörüne yönelmesini sağlamaktır. İlk bahsettiğimiz politika modern çiftlik türünü desteklemektedir. Fakat son yıllarda (2008 krizi ile birlikte) planlanan model örneği konusunda bir takım sorunlar ortaya çıkmaya başlamış ve bu yüzden Avrupa Birliği de tarımsal destekler konusunda yeni bir politika hazırlığı içerisinde bulunmaktadır.

Genç çiftçiler, üzerinde gerçekten düşünülmesi ve emek harcanması gerekmektedir. Kırsal kesimin nüfusa ihtiyacı vardır. Kırsal kesime genç çiftçileri sokmak hiç kolay bir şey değildir. Buna karşılık kentlerde yaşamış ve emekli olmuş nüfusun kırsal kesime dönmesi çok daha akıllıca bir çözüm olabilir. Kırsal kesimde yaşayan bireyin yeterli motivasyonu, kırsal kesimde yaşama özlemi gerekmektedir. Bu yüzden de bu bireyler genç olmayabilir. Özellikle tarımsal politikalar geliştirdiğiniz zaman kurumlar bu politikaya uymak zorunda kalıyorlar. Genç tarım nüfusunu tarım sektörüne sokma çalışması yapılırsa hazırlanan politikalar da bu yönde olacaktır. Hâlbuki nihai amaç tarım sektöründe belirli bir nüfusu istihdam edebilmek gibi daha gerçekçi bir politika olur ise duruma daha geniş açıdan bakmış olabilirsiniz.

Soru: (Bir Çiftçi):

Yasalar ile küçük köylü üretimi yok edilmeye çalışılmaktadır. Kendi ülkenizde süreç nasıl işlemektedir? Ülkemizde şu anda yaşanan en büyük sorun uygulanan AB Yasaları ile köylü halk kuşatılmış ve üretim gücü sınırlandırılmıştır. Gıda Güvenliği hakkında düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum? Dünyada oluşan gıda üretim sistemlerinin bir tarafı şirket politikaları ile üretilen gıdalar diğer yönü köylülük ile ilgili politikalardır. AB Politikaları Şirketler üzerine yoğunlaşan bir yasa düzenlemesi çıkarıyor. Sürdürülebilirlik yerine Rekabet edebilme gücünün ön planda olduğu bir sistem oturtulmaya çalışılıyor. Bu iki durum arasındaki farkı açıklar mısınız?

Dr. Pierluigi Milone:

Bilim insanları ile politikacılar arasındaki tartışma konulardan en büyüklerinden biri hangi modelin uygulanmaya elverişli olduğudur. Bu konuda bir tartışmanın ortasındayız. Bu sebepten köylülüğün gücünü göstermemiz gerekmektedir. Köylülüğün umut veren bir çözüm olduğunu göstermek gerekiyor. Gıda Güvencesi ve Gıda Güvenliği kavramlarını kullanarak modern yöntemlerin daha etkin olduğu savunulmaktadır. 19 yıldır yaptığımız araştırmalarda, tartışmalarda marjinalize edilmiş bir durum olduğunu görüyoruz.

20 yıldır Güney Amerika, Avrupa ve Asya' da yapmış olduğumuz araştırmalarımızın gösterdiği durum köylü işletmelerinin modern işletmelere göre çok daha etkin ve krizlere çok daha dirençli olduğudur. Bu veriler ile yeni politikaların belirlenmesinde etkin olmaya çalışacağız. Avrupa' da siyasi politika araçları arasında artan oranda bu modeli desteklemeye başladıklarını gözlemliyoruz. Diğer taraftan köylülüğün kurumsal ve sosyal talepleri (gıda güvenliği gibi) nasıl karşıladığı da önemli oluyor. Bunun için de bir takım yeni küçük ölçekli teknolojilerin avantajlarından söz edebiliriz. Küçük ölçekli teknolojileri kullanarak, (örneğin süt üreticisi bir çoban küçük bir pastörizasyon makinesi kullanarak) peynir üretiminde kurumsal gıda güvenliği taleplerini yerine getirebildi ve çok da başarılı oldu.

Soru (Bir çiftçi):

Teknik ekipman ile teknoloji arasındaki farkı açıklar mısınız?

Dr. Pierluigi Milone:

Hem teknik açıdan hem de teknolojik açıdan kendi taleplerine büyük firmaların yanıt veremediğini anlayan köylüler çevresinde bulunan bir ustaya giderek, ustanın yardımıyla gerek duyduğu ekipmanı da üretilip (küçük pastörizasyon makineleri gibi) kurumsal gıda güvenliği gereksinimlerine etkin cevap vermiş olabiliyor.

Prof. Dr. Flaminia Ventura:

Günümüz düzeninde ufak bir çiftlik modeli eskisi gibi çalışmamaktadır. Tüketiciler hem ucuz hem de iyi kalitede ürün tercih ediyorlar. Günümüzde firmalar büyük üreticiler ile çalışmayı tercih ediyorlar, fakat bu bir firmalar üreticilere çok düşük fiyatlar veriyorlar. Örneğin; firmalar 1 kg portakalı 20 cente üreticiden alıp, pazara bu ürünü 1,50 euro' dan sunuyor. Böylece tüketici hem iyi kaliteye ulaşmamış bir ürünü almış hem de çok yüksek fiyatlar ödemiş oluyor. Tüketiciler açısından da bu tür model artık cazibesini kaybetmektedir.

Köylü işletmeleri çok kısa süreli zaman diliminde ürünlerini tüketiciye ulaştırabiliyorlar. Hem de çok daha kaliteli – organik olarak bu ürünleri tüketiciye

sunmuş oluyorlar. Bu da hem üretici hem de tüketici açısından çok büyük bir avantaj sağlıyor.

Üreticiler ile tüketicileri, tüketici ihtiyaçları doğrultusunda bir araya getirebilmek için teknik bir bağ gerekmektedir. Bu iletişim bağına tüm yönleriyle (soğuk hava depolama sistemleri, iletişim teknolojileri vb.) kurmak gerekiyor. Fakat bu aynı zamanda siyasi de bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu iki model aynı anda beraber faaliyet gösteriyor ve bu modern sektörün ağırlığı gerek yapılacak araştırmaların türünü, gerek verilecek kararların şeklini etkiliyor. Yeni siyasi ittifaklar mümkündür. Örneğin; çevreciler, daha kaliteli gıdaya ulaşmak isteyen tüketiciler ile ittifaklar yapılarak istenilen siyasi yönlendirme mümkün olabilir. Slow food hareketi gibi birçok olumlu örnek karşımıza çıkmaktadır.

Soru (Bir üretici):

-Tohumda patent ve tohum tescili hakkında düşüncelerinizi öğrenebilir miyim?

Dr. Pierluigi Milone:

Tohumda tescil ve patent konusu Dünya Ticaret Örgütü içerisinde tartışılmasına rağmen hala net bir çözüm bulunamamıştır fakat yeni bir yol bulunacağını umuyoruz. Bir şekilde özel bir lisans yöntemi uygulanacaktır.

Eğer yeni bir tohum çeşidi geliştirmişseniz bunun için lisans alabilirsiniz ve bunu da AB'ye tescil ettirebilirsiniz. Böylece tohumunuz uluslar arası tanımlanabilir bir isim halini almış olacaktır.

Soru: AB'de hibrid tohumlar mı yoksa yerel tohumlar mı kullanılmaktadır?

Dr. Pierluigi Milone:

İtalya'da genetik modifikasyon (GDO) yasaklanmıştır ve bunun hibridlerinin de olmaması gerekiyor. Avrupa'nın kuzeyinde bazı ülkelerde özellikle İtalya'nın tersine GDO'lu tohumlar da bulunuyor. O bölgelerdeki yönetmelikler bunları kabul ediyor ve bu yüzden de bu ürünler her tarafta bulunabiliyor. Öte yandan soya fasulyesi gibi bir takım ürünlerde eski geleneksel tohumları bile bulabilmek mümkün olamamaktadır.

Soru: Yeni tür köylülük yönteminde bazı farklı örgütlenmeler ile karşılaşmaktayız. İtalya'da ki durumu örnekleyebilir misiniz?

Dr. Pierluigi Milone:

Bu durumu üç örnek ile açıklayabiliriz:

Sadece yeni kurumsal düzenlemelerden bahsetmiyoruz aynı zamanda bazı normatif standartlardan da bahsediyoruz. Kooperatiflerden de söz ettiğimiz vakit farklı

tür kooperatifler olduğunu kabul etmek gerekiyor. Hollanda'daki yeni ekolojik kooperatiflerde çiftçiler, çevreciler ve bilim insanları yer almaktadır. Hepsi beraber çalışıyor ve hepsi de kooperatifin birer üyesidirler.

İkinci örneği açıklamak gerekir ise; bu doğrudan pazarlama yöntemidir. Türkiye' de görmüş olduğumuz yerel pazar yeni bir kurumsal düzenlemedir. Bu tür bir pazarın faaliyetini göstermesinde köylü de var, araştırmacılar da var, muhtar da var, bürokratlar da var. Bunların hepsi bu kurumsal yapılanmanın birer parçasıdır.

Son örnekte ise; taban kaynaklı yerel bir eylem grubu karşımıza çıkmaktadır. Yerel eylem grubu içinde belediyeler, araştırmacılar, köylüler bir araya gelerek bölgenin ihtiyaç duyduğu gereksinimler etrafında faaliyet gösterip, örgütlenmektedirler. Bu ortak amaç etrafında çiftçilerin, yerel restoranların, küçük dükkanların hep birlikte ortak adım ile faaliyetlerini yeniden yönlendirmesini gerektirmektedir.

Adnan Çobanoğlu- Üzüm Üreticileri Sendikası (Üzüm – Sen) Başkanı

Ben bugünkü konuşmamda tarımı anlatmayacağım. Anlatılan problemler şu anda bizim hem yaşadığımız hem de Avrupa ülkelerinin bizden geriye düştüğünü de gördüğümüz bir durum halini almaktadır.

Köy pazarları bizlerin yıllardan beri süregelen geleneksel pazarlarıdır. Fakat şu anki erk yapısı bunu engellemeye çalışmaktadır. Prof. Dr. Flaminia Ventura ve Dr. Pierluigi Milone konuşmalarında Avrupa Birliği'nin tarıma yönelik hibelerinden bahsettiler. Fakat tarımsal üretimde çalışma oranları % 4 – 5 civarına düşer ise bu düzeyde teşvike yönelinir. Bizim ülkemizde ise %36'dan %21– 22'lere düşürülmüştür ve düşürülmeye de devam etmektedir. Son olarak Büyükşehir Yasası bu durumu biraz daha zorlayacak ve meraları, köy tüzel kişiliklerini ortadan kaldıracak, makine – mal varlıkları satılacaktır. Bu süreç içerisinde 'Başka Bir Köylülük Mümkün mü?' sorusuna yanıt arayacağız. Evet!, mümkündür. Mümkün olanı gerçekleştirebilmenin en önemli noktası örgütlülüğün yaratılmasıdır.

Neo-liberal tarım yasalarıyla birlikte var olan tarım örgütleri yok edilmeye, dağıtılmaya başlamıştır. Böylece üreticiden pazarlamaya kadar olan zincirler kırılmış, yapı sektör hale gelmiştir. (Tarımsal kooperatifler, FiskoBirlik gibi) Üretimin doğrudan tüketiciye ulaşması yolundaki süreci tırpanlamaya yönelinmiştir. Dolayısıyla anlatılan yöntem tersine işlemeye başlamıştır. Üreticiden pazarlamaya – tüketiciye kadar olan zincir yeniden kurulmaya çalışılırken biz de üretimden pazarlamaya – tüketiciye doğru olan zincir kırılmaya dönük hamleler ile aşağı ivme almaktadır. Yeni Hal Yasası'nın çıkarılması ile üreticinin ürününü pazara sunmasında ciddi problemler yaşanmaya başlandı. Bu durumda ne yapmak gerekiyor? Şöyle ki; o zaman farklı bir örgütlenme modeli ile bu işe yönelmek gerekiyor. Çünkü mevcut örgütlülük yapısı bu süreci kaldırabilme noktasında değildir. Yukarıdan aşağıya hiyerarşik yapıda

kurulmuş bir örgütlenme modeli ile karşı karşıya kalmaktayız. Devlet kooperatiflere ve Ziraat Odaları'na örgütlenme modelleri sunmuş. O günkü tarım politikaları bu duruma müsaitti. Evet, tarım destekleniyor fakat o zaman da tarımsal üretim destekleniyordu, devlet alım destekleriyle çiftçiyi yönlendiriyordu. Tarım Satış Kooperatifleri vasıtasıyla tavan fiyat uygulamasıyla bunu alabiliyordu ve dolayısıyla böylece köylünün gelir elde etmesinin bir tür yolu açılıyordu.

Neo-liberal tarım politikaları ile devlet sistem içerisinde aldığı rolden sıyrılıp, destekleme alımlarını bırakmıştır. Böylece köylüyü şirketlerle karşı karşıya getirmenin de yolu açılmıştır. Yani köylüler şirketlerin tarım politikaları ile karşı karşıya bırakılmış ve devlette o tarım politikalarını uygulamaya koymuştur. Bu yol ile uygulanacak tarım politikaları şirketlerin köylüye dayattığı tarım politikası olacaktır ve nitekim ülkemiz böyle bir süreçten geçmektedir.

Tarımda çalışan nüfus % 5-6'ya düşene kadar küçük üretici herhangi bir destek alamayacaktır. Çünkü bunun yolunu kapatılmış, sadece şirket tarımı yapmak isteyenlere göre özel teşvikler gündeme getirilmektedir.

Başka bir tarım ve köylülük mümkündür fakat bunun bir bedeli olacaktır. Köylünün örgütlenmesi, çaba sarf etmesi gerekecektir. Dünya'da bunun değişik örnekleri bulunmaktadır. Mesela, Brezilya'da Topraksızlar Hareketi... Farklı bir örgütlenme yapısı ortaya çıkarmıştır. Sonucunda bu hareket bir bedel ödeyerek meydana çıkmıştır. Nitekim, Via Campesina' nın kararıyla 17 Nisan Dünya Çiftçileri Mücadele Günü' ilan edilmiştir.

1996 yılında toprak işgali eden "başka bir tarım mümkün", "başka türlü bir yaşam mümkün" diyen Brezilyalı köylülerden 19 köylü yetkililer tarafından öldürülmüştür. O günden sonra dünya çiftçileri mücadele günü olarak belirlenmiştir.

Peki, ne yapıyor bu topraksızlar hareketi? Brezilyada' ki toprakları işgal ederek fiili tarım reformu yapıyorlar. Üretimden pazarlamaya kadarki olan süreci kendileri yürütüyorlar. Böylece beraber üreten ve de beraber tüketiciye sunan bir konuma dönüştürüyorlar. Bizim ülkemizde de köylülük geleneğinde bu vardır. Örneğin, tütün eken bir çiftçi ailenin ekimleri belli bir zaman dilimine yayılır ve 8 – 10 komşu köylü bir araya gelerek imece usulü tütünü diker ve ardından bir başka köylünün toprak işi aynı şekilde ortak emek gücü ile kolektif bir şekilde desteklenirdi. Bir diğer örnek verecek olursak ise, bağlarda üzüm budama işi en az 2 kişi ile yapılabilmektedir. Sıranın bir yanına bir kişi diğer tarafına da diğer bir kişi geçerek budama işi yürütülebilir. Üzüm üreticileri de aynısını yaparlar, birbirleri ile dayanışma içerisinde olan, işçi çalıştırmayan – kolektif bir üretim tarzını yürütürler.

Yine daha önce bahsettiğimiz bir konudan bahsedecek olursak, Türkiye' de üretimden pazara kadar süregelen zincirin değişik örnekleri vardır. Bu örnekler elimizden alınmaya başlandı. Bunun üzerine gidilmesi gereklidir. Bunlar için de mevcut tarım örgütlenmeleri dışında ciddi örgütlenmelere ve mücadeleye ihtiyaç

duyulmaktadır. Çiftçi Sendikaları'nın kurulmasını bu açıdan desteklemiş ve istemiştir. Hala da bunun mücadelesini vermekteyiz. Yeterli midir? Değildir...

'Başka türlü bir tarımsal modelin ve köylülüğün' olmasının yolu bize dayatılan örgütlenme modellerinin ve tarımsal üretim modellerinin farklı bir üretime yönelmesinden geçiyor.

Tohum Patenti

Türkiye'de tohumun pakete girmesiyle patent alma konuları gündeme gelmiştir. Bu konuda çiftçiler, Ziraat Mühendisleri Odaları ve en önemlisi tüketicilerin duyarlı olması gerekmektedir. Tohum Takas Şenlikleri ile yerel tohumun varlığı şirket tohumlarına karşı sürdürülmelidir. Bu konuda Tohum Takas Şenlikleri'ne yeni bir biçim verilmesi gerekmektedir. Çünkü Tohum Takas Şenlikleri, tohumun patentlenemeyeceğini ifade ederken; aynı zamanda da tohum bilgisinin paylaşılması ve şekillenmesinden geçmektedir. Bu konuda tohumun hangi yörede, nasıl bir iklim yapısı altında, hangi koşullarda – nasıl bir bilgi birikimiyle yetiştirilmesi gerektiğini de içeren tarzda bilgiler ile çiftçiye ulaştırılmalıdır.

Buna paralel olarak, 'tescil' dediğimiz husus 'patent' kadar önemlidir. Fransa' da bir grup çiftçi kendi Tescil Defterleri'ni oluşturmuşlardır. Tohumun binlerce yıldır çiftçilerin kendi üretimleri olduğu ve kendi şekillendirmeleri ile bugünlere geldiği bilinmektedir. Bizim de bunları bugünden örgütlememiz, sunmamız gerekir.

Ahmet Işık- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Kurum Koordinatörü

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumumuzun 5 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikaları çerçevesinde ve AB'ye Uyum Sürecinde özellikle AB Standartlarını ülkemizde çiftçi ve şirket işletmelerinde sağlanmasını amaçlayan bir kurumdur. Kurumumuz, Kırsal Kalkınma dediğimiz programın Türkiye'de hibe – destek fonlarının dağıtımıyla görevlidir. Kurumumuz 42 ilde yatırım projeleri kabulüne başlamıştır. Biz, Manisa Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunu temsil ediyoruz. Bunun gibi ülkemizde 42 farklı bölgede TKDK bulunmaktadır.

Kırsal alanda yarı geçimlik şartları içerisindeki çiftçilere ve bir takım işletmelere ya da finansman sıkıntısı sebebiyle uzun zamandır hayalindeki projeleri, yatırımları gerçekleştiremeyen çiftçilerimize destek olma amacından yola çıkmış bulunuyoruz. Bir diğer taraftan da Kurumsal kimliğimizin tanınması süreci ile birlikte projeler almaya başlamış bulunuyoruz.

Kurum hangi alanlarda, ne şekilde ve nasıl destek vermektedir?

Şu anda kurum olarak birtakım projelerde özellikle süt - et üretimi, kırsal turizm, et ürünleri işlenmesi, kültür balışçılığının geliştirilmesi, arıcılık, ss bitkilerinin yetiştirilmesi ve pazarlanması süreçlerinde vatandaşa %50'den %65'e kadar olan oranlarla 5.000 \$'dan başlayan 3.000.000 \$'a kadar destek sunmaktadır. Kurumun sunduğu bu hibelere karşılık yatırımcıların da projelerini özenle hazırlayıp, fizibilite çalışmalarını tamamladıktan sonra kurumumuza sunması gerekiyor.

Bu süreçte kırsal kesimde köylülüğün daha da geliştirilmesi açısından ne tür bir katkıda bulunabiliriz çabası içerisindeyiz. Şu anda 42 ilde kurumlarımız aracılığıyla biz bu desteği sağlama gayretindeyiz. Özellikle kırsal alanda genç yatırımcıları teşvik ediyoruz.

Kırsal alanda yatırım yapmak isteyen genç yatırımcılara nasıl bir teşvik uygulanmaktadır?

Uygulanan hibelere %50'lik kısım TKDK tarafından ulaştırılmaktadır. Fakat burada önemli olan eğer yatırımcı 40 yaşın altında ise ve projesini dağlık alanda gerçekleştirmeyi planlıyor ise hibe destek miktarı %65'e kadar çıkabilmektedir. Elimize şu günlerde büyük meblağlar ile projelenmiş birçok proje ulaşmaktadır. ağrı günlerinde başvuru sayısı artacaktır.

Bir taraftan kurumu tanıtmaya çalışırken diğer yandan da bu süreci yönetmeye çabalıyoruz. Kurumumuzdan hem sizleri hem de üreticiyi haberdar etmek en asli görev halini alıyor.

Soru: Kırsal kalkınma desteklerinin hedeflerini açıklar mısınız?

Kırsal alanda özellikle gn önlenmesi bu programın ana hedefleri arasındadır. İnsanımıza ne tür katkılarda bulunabiliriz gayreti içerisindeyiz.

Kurumun Amaçları;

- Kırsal kalkınma amacı olarak üretimin yükseltilmesi
- AB Standartlarında retim yapılmasını teşvik etmek,
- Tarım ve evre tedbirleri sağlamak,
- İş fırsatlarının arttırılması,
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi,
- Kırsal çevrenin korunması,
- Gıda güvenliği, bitki sağlığı ve hijyeni,
- Modern sistemlere entegre olabilmek,
- Gn engellenmesi,
- İy Tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması,

TKDK Yeni Köylülük Projesi

Amaç köylü halkın göç etmesini engellemek ve gelir seviyesini yükseltmektir. Dolayısıyla kırsal bölgelerde yaşayan halkın sosyal olanaklarının artırılması gerekmektedir. Biz de bu düşünceyle çeşitli tarım faaliyeti alanlarına modernizasyon getirerek hem köylülüğü yok etmemiş oluyor hem de çiftçiliği üretici safhasına yükseltmiş oluyoruz.

Kırsal turizmin yaygınlaştırılması ile köylü halka ek bir gelir olanağı açılmış olacaktır. Bu faaliyet kolunda yayla turizmi, tarihsel ve kültürel turizm ve doğa turizmi gibi bölgelere göre çeşitli kollara ayrılacaktır. Örneğin; köy evi otelciliği, at biniciliği, doğa yürüyüşleri ile köylere ekonomik hareketlilik getirilebilir.

Ferdan Çiftçi-Ziraat Mühendisleri Odası, İzmir Şubesi Başkanı

Duruma şu şekilde bakmak gerekiyor. Demek ki bir köylülük var fakat başka bir köylülük arıyoruz. Varolan köylülüğün durumu nedir, yeni arayışlar nelerdir konularında sizleri aydınlatmaya çalışacağım.

Yıllarca 'orada bir köy var uzakta, gitmesek de görmesek de o köy bizim köyümüz (dü).' Belki bu sebepten köylülük üzerine, köylerdeki üretim ilişkileri üzerine çokça eleştirel bakış yorumlanmıştır.

Köylülük dediğimizde aklımıza gelen ilk öge tarımdır. Ne yazık ki bu çerçeveden baktığımızda uygulanan politikalardan dolayı tarımda çöküşü görüyoruz. Matematiksel bir oranla açıklamak gerekirse tarımda 3 milyon hektar alanın tarım dışına çıkartıldığını ve tarım iç – dış ticaret dengesinin negatif döndüğünü belirtmek gerekiyor.

6 milyar dolar civarında bir desteklemenin yapıldığını ancak bu desteklemelerin yetersiz olduğunu, sadece mazottan alınan vergiyle bile bunun geri alındığını bilmemiz gerekiyor. Aslında Tarım Kanunuyla tarımın desteklenmesi özendiriliyor. %1 gibi bir rakam öneriliyor. Bu da her yıl 12 – 13 milyar dolar civarında bir desteklemenin yapıldığını öngörüyor ki bu desteklemeler de yetersiz kalmaktadır.

Çiftçi – köylü ne durumdadır? Birazda bu taraftan bakmak gerekirse; her yıl çiftçi zarar ettiriliyor. Tarım Kredileri kullanımı 40 kat artmış. Desteklemeler % 1200 artmış. GSYH artmış fakat durum şu ki en fazla artış da çiftçinin borçlanmasında meydana gelmiştir. Geçmiş dönemlere göre çiftçinin borçlanması 4000 kat artmıştır.

2002 yılında 23,7 milyar dolar olan tarımsal gelir 2011 yılında 61,8 milyar dolara çıkmıştır. Tarımda kişi başına milli gelir 1000 \$'dan 3000 \$' a çıkmıştır.

Destek miktarı miktarı 1,9 milyar dolardan 7,7 milyar dolara çıkmıştır. %312 artmıştır. Kullandırılan tarımsal kredi miktarı ise 500 milyon dolardan 22,3 milyar dolara çıkmıştır. Elimizdeki verilere bakınca çiftçinin durumunun pek iyi olmadığını görebiliriz.

Yeni Büyükşehir Yasası ile köylülük – köyler bitirilme noktasına getirilmektedir. Büyükşehir Yasası ile 16.000 köyün tüzel kişiliği ortadan kaldırılmış olacak ve bizler hala kırsal kalkınmadan bahsediyoruz. Bu yasalar bu bölgelerde kırsal alan bırakılmamaktadır.

5 Aralık 2012 tarihinde %21 olan kırsal nüfusumuz 6 Aralık 2012 sabahı %6'ya düşürülmüştür. Son verilere göre ülkenin kırsal nüfusu %9 oranındadır. Bunun yanında diğer bir tehlike ise yaşanan yoğun mevzuat değişiklikleri nedeniyle Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması, Meralar Kanunu, Su Kanunu, İmar Kanunu ya da Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın kuruluş kanununa baktığımızda hiçbir yerinde 'köy' kelimesi geçmemektedir. Önümüzde ki süreçte köylünün, tarım ile uğraşan kırsal nüfusun gelirini arttırıcı adımlar atılmalıdır. Tarım ürünlerinin çeşitlendirilmesi, pazara ulaştırılması ve bunların birlikte yapılabilmesi önem arz ediyor.

Son olarak hatırlatmak gerekir: 17 Nisan Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümüdür. Köy Enstitüleri, kırsal kalkınmayı örgütleyen, bizim özlemimizdeki başka bir köyü tanımlayan, eğitimi hedefleyen, üretim ilişkilerini buna göre planlayan bir yapı idi fakat ne yazık ki çok uzun yaşayamadan 14 yıl gibi bir süre içerisinde çok anlamsız sebepler ile ortadan kaldırılmıştır. Burada hedef birliği yapılan konu köydeki aydınlanmanın ve oradaki üretim ilişkilerinin, köylünün kendine yeter bir şekilde yaşamasının önünü kesmek idi. Köylüleri yerinde, toprağında, üretim alanlarında tutmak - onların ekonomik güçlerini yükseltmek ve sadece bu değil ayrıca sosyal ve kültürel hayatlarına dokunacak şekilde de önlemler alacak politikaların hayata geçirilmesi ve buna yönelik tarım politikalarının hazırlanması aslolanıdır.

Sibel Çaşkurlu (Gazi Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi)

Köylünün karşısında görünen en büyük tehlikenin çok uluslu şirketlerin hâkimiyeti meselesi olduğunu ifade etmek istiyorum. Tarım alanında faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin ortaya çıkışı 1940'lara dayanmaktadır. Bu şirketlerin faaliyetlerini küresel hale sokarak çok uluslu nitelik kazanmaları da 1960'lara dayanmaktadır. Ancak 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü'nün kuruluşu ve çok taraflı Tarım Anlaşması'nın imzalanması ile birlikte ikinci bir aşamaya geçilmiştir. Çok uluslu şirketlerin önünde duran birçok engel böylece kalkmış oldu.

Çok uluslu şirketler küresel piyasalarda tam anlamıyla hâkimiyet kuracak şekilde yoğunlaştılar ve tekelci güç elde ettiler.

1995'den sonra tarımda makineleşmekten çok biyo-teknolojileşmenin öne çıktığı ikinci Yeşil Devrimin hızla yaygınlaştırılmaya çalışıldığını görüyoruz. Ancak bu sürecin birincisinden çok önemli bir farkı bulunmaktadır. Birinci Yeşil Devrimde devletler tarımın modernizasyonu çerçevesinde alt yapı ve girdi destekleri sağlıyordu. Tarımsal Ar-ge faaliyetlerinde de önemli destekler sağlıyordu. İkinci Yeşil Devrimde ise devlet teknolojik ilerlemelerin tamamen dışında bırakılmıştır. Teknolojiyi şirketlerin kontrollü altında ve onların çıkarları doğrultusunda geliştirir hale gelmiştir. Örneğin bugün çiftçinin tohumluk elde etmesi engellenmektedir. Şirketler tarafından üretilen gübre ve ilaçlara daha fazla gereksinim duyan tohumlar yine şirketler tarafından üretilmektedir. Bu durumda devlete düşen yeni rol ise çok uluslu şirketlerin yerel piyasalara nüfuz ederlerken karşılaşılabilecekleri engelleri ve direnişleri ortadan kaldıracak yasal düzenlemeler yapmak olarak gözükmektedir. İşte tam da bu nedenle köylülüğün tasfiyesi hızlı bir şekilde seyretmektedir. Çünkü artık devletin desteği yoktur hatta devletin bu tasfiyeyi hızlandıracak müdahaleleri söz konusudur. Yani köylülük bugün hem şirketlere hem devlete rağmen var olmaya çabalamaktadır.

Bugün yaşanan köylülüğün tasfiye sürecini açacak olursak;

İlk olarak çiftçiye verilen kredi-girdi vb. desteklerin kalkmasından söz edebiliriz,

Çiftçinin ürününü devlete satma olanağının kalkması söz edebiliriz,

Böylece çiftçiler şirketlerin verdiğiyle yetinmek zorunda bırakılmaktadırlar. Şirketler tarım ürünlerini üreticilerden alırken oligopson piyasa konumundadır. Fiyatları istedikleri ölçüde kırabilmektedirler. Çiftçiye ilaç, gübre, tohum satarken ise oligopol piyasa konumundadırlar. Böylece yüksek fiyatları dayatabilmektedirler. Bu durum devletin desteğini yitiren köylüleri şirketler karşısında aciz durumda bırakmaktadır.

İkinci olarak şirketlerin kontrolü altında bulunan patentli tohumların yaygınlaştırılması çabası söz edebiliriz. Küresel patentli tohum sektörü büyük ölçüde çok uluslu şirketlerin hâkimiyeti altındadır. Patentli şirket tohumlarının yaygınlaştırılması köylünün yüzyıllardır kullandığı tohumundan olması anlamına gelmektedir.

Bizim ülkemizde de 2006 yılında çıkarılan 5553 Sayılı 'Tohumculuk Kanunu' vardır. Bu tohumculuk kanunuyla devlet üretim, sertifikalandırma ve üzerindeki ticaret yetkilerini devretmiştir. Aynı yasayla çiftçilerin tohumluklarını satmaları yasaklanırken yalnızca birbirleri ile tohum takası yapmalarına izin verilmiştir. Öte yandan bugün köylünün tasfiye sürecine ilişkin olarak iki yeni tehlikenin varlığından da söz etmek gereklidir. Bunlar;

- Biyoyakıt üretimi,
- Toprak gaspidir.

Biyoyakıtlar 2000'li yıllarda başlamış daha çok yeni ve çok değerli bir enerji sektörüdür. Her 5 yılda bir 2 – 3 kat artarak sektör büyümektedir. Başta ABD ve AB ülkeleri olmak üzere Brezilya ve Çin gibi ülkelerin de önümüzdeki yıllara ilişkin ciddi üretim hedefleri bulunmaktadır. Ancak bu üretim de çok uluslu şirketlerin kontrolü altındadır. Bu alana yatırım yapan yeni şirketler olduğu gibi, BP ve Shell gibi petrol şirketleri tarım kimyasalları ve tohumu üreten (Monsanto gibi) dev şirketler de bulunmaktadır. Ayrıca bu şirketler arasında ciddi stratejik ortaklıklar da kurulmaktadır.

Çokuluslu şirketlerin biyoyakıt üretimi ile birlikte yeni bir daha da büyüme, güçlenme ve yoğunlaşma trendi içine girmiş olduklarıdır. Öte yandan şirketler hemen her tarımsal ürüne dayandırılabilen biyoyakıt üretimini küresel nüfusun gıda gereksinimi nedeniyle sekteye uğramasını engellemek istemektedirler. Bu amaçla tohumdan yüklemeye uzanacak, kendi tedarik zincirlerini oluşturmaya başlamışlardır. ki bu da köylünün tasfiye sürecinde son noktayı gösteren Toprak Gaspları konusuna uzanmaktadır. Önde gelen Sivil Toplum Kuruluşlarından biri olan Grain toprak gaspını şu şekilde tanımlıyor: Zengin ülkelerin ve onların şirketlerinin yoksul ülkelerin verimli alanlarından büyük alanları yasal yollarla kamudan ancak o yerlerde yaşayanlara hiçbir şekilde sormaksızın satın alması ya da uzun süreli kullanım hakkını almasıdır.

2006'dan beri temelde biyoyakıt üretimi için gerekli ürünlerin yetiştirilmesi ve tarımsal üretime elverişli toprağı az olan zengin ülkelerin yoksul ülkelerin topraklarını kullanmak istemesi gibi nedenlerle toprak gaspları yapılmaktadır.

2011 yılı itibariyle Asya, Amerika ve Latin Amerika'da 50 milyon aileyi besleyebilecek 50 milyon hektar tarım alanının yabancı şirketlerin kullanımına geçtiğini Grain belirtmektedir. Toprak gaspı mekânın veya toprağın yabancılaştırılması olarak da tanımlanabiliyor. Böylece turizm için gasp edilen topraklarda buna girer. Soma'da bir şirkete 7 köyü içeren bir alanın termik santral için verilmesi ve kamulaştırılması da bir toprak gaspidir. Madenler için yapılan anlaşmalar ve HES'ler de toprak gaspidir.

Bugün tüm dünyada Dünya Bankası'nın teşvikiyle toprakların ayrıntılı bir envanteri çıkartılmıştır. Dünya Bankası tarafından toprakları metalaştırma yaklaşımı altında hazine topraklarının hızla özelleştirilmesi hedefi açıkça ortaya koymaktadır. Şu an dünyada ne kadar alanın dikilebileceği ne kadarının ekilebileceği üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Ürün ve iklim haritaları dahi oluşturulmuş durumdadır. Böylece bütün özelleştirmelerde olduğu gibi tarım topraklarının da daha etkin ve verimli kullanılabileceği ifade edilmektedir. Toprak Gaspı konusu aslında yeni bir çitleme hareketi olarak değerlendirilmelidir. Üstelik küresel ölçekte yapılan bir çitleme hareketidir. Bu kez köyünden olanların büyük bir bölümünün sanayide istihdam edilmesi de beklenmektedir.

Biyoyakıt üretimi 2021 yılına kadar bir kez daha ikiye katlanacak. Küresel gıda ihtiyacı da bu süre zarfında daha da artacaktır. Bu nedenle OECD'nin 2021'e ilişkin projeksiyonlarında da toprak çok kıt değerlendirilmesi gereken bir kaynak olarak öne çıkartılmaktadır. Ülkemizde ise çıkarılan Mera Kanunu ile meralar tarım ve hayvancılık dışı kullanıma açılmıştır. Hazine arazileri ile ilgili 2B Kanunu çıkartıldı. Ocak 2013'de bu yasada değişikliğe gidildi ve hazine arazilerinin satışı son derece önemli gündem konumundadır. Ayrıca Mecliste görüşülen Su Yasa Tasarısı ile su kaynakları özelleştirilecek ya da kullanımı 49 yıllığına devredilecektir. Tasarının hem içme suyu hem de sulama suyu temininde köylüye olumsuz etkileri olacaktır. Toprak Gaspı konusu köylülerin 2025'e kadar topraklarından da olacaklarının işaretlerini vermektedir. Bu tehlike karşısında kamuoyunun acilen bilinçlenmesi gerekmektedir. Küresel Sivil Toplum Örgütleri ile dayanışma içerisinde olarak şirketlere karşı küresel bir mücadele içine girilebilir. Devlete karşı da seçmenlerin oy gücünü kullanarak vatandaşlarının hakkını korumaya zorlanabilir.

Prof. Dr. Mustafa Kaymakçı (İzmir Çiftçi Örgütleri Platformu Sözcüsü, Köy – Koop. Danışmanı)

“Neden endüstriyel tarım ya da kapitalizmin yarattığı dev tarımsal işletmelerle dünyaya şekil verme gayreti içindeler?” sorularıyla konuşmama başlamak istiyorum.

Dünya'da yaşayan 7,5 milyar nüfusun hali hazırda yarısı kırsalda yaşamaktadır. Kırsalın dev tarımsal işletmeler modeliyle eğitilmesiyle kırsal bölgede yaşayan halk kentlere göç ettirilmiştir. Yapılan hesaplamalara göre 50 yıllık bir zaman dilimi içerisinde kentlerde mal ve hizmetlerde %50'lik bir kalkınma hızı dahi olsa kırsalın boşalmasıyla kentlere gelecek insanlara istihdam sağlanamayacaktır. İş yok ya da taşeron işçiliğin getirilmesiyle ucuz iş gücünün doğuşu olacaktır. Konuşlandırılmaya çalışılan durum maalesef budur. Kapitalist paradigmanın dikte ettiği kavram ucuz işgücü ya da sadaka ekonomisi ve kültürünü yaratmaktır. Nitekim hem dünyada hem Türkiye'de son 10 yılda 2 milyonun üzerinde insan gelmiştir ve böylece kentlerde gettolar oluşmuştur. Bir yandan bu olurken diğer yandan da kentlerde değişik modeller ortaya çıkacaktır. Uydu kentler oluşuyor. Sınıflaşma süreci içerisinde keskin bir takım dönüşümler olacağı için kent önü girişlerde sorgulamalı girişler söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla tarımda kapitalist paradigmaya karşı bir tavır gösterilmelidir. Eğer gösterilmez ise dünyada kaotik ortama doğru bir akım olacaktır. Bu kaotik ortamda hangi sosyal sınıfların yararlanacağını düşünmek gerekmektedir. Eğer kapitalist paradigmaya karşı çıkıyor isek, seçeneklerimiz olmalıdır. Bunlar;

- **Toprak edinme hakkı:**

Kırsal kesimde toprak sahibi olmayan bir nüfus bulunmaktadır. Türkiye genelinde Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da feodalizm kalıntıları devam etmektedir. Bir bakıma

ayrımcı terör hareketinin ekonomik tabanı buradan beslenmektedir. Ayrıca toprak büyüklüğü ya da işletme büyüklüğü son derece önem kazanmaktadır. Tüm siyasi yaklaşımlar içerisinde öngörülen yapı dev tarımsal işletmeler üzerine kuruludur. Bu işletmelere emek verimliliği açısından en uygun işletmeler gözüyle bakılmaktadır. Örneğin Reel Sosyalizm’de bunların yansımaları görülmekteydi. Kolhozlar ve solhozlar büyük işletmelerdi. Bunlar başarısız oldu.

Dolayısıyla burada ölçek ekonomisi mutlaka düşünülmalıdır. Emek verimliliği açısından düşünecek olursak artık dünyada emek verimliliği yerine toplam etmen verimliliği diye yeni bir verimlilik ölçüsü vardır. Toplam etmen verimliliği açısından küçük ve orta ölçekli işletmeler, büyük ve dev tarımsal işletmelerden daha üstündür. Öncelikle ölçek büyüklüğü açısından küçük ve orta ölçekli işletmeleri karşılaştırmak zorundayız. Ancak küçük ve orta ölçekli işletmelerin sorunları örgütlenme ile çözülebilir. Bunun -Türkiye genelinde olduğu gibi- kooperatifleşme ve kamu yatırımları ile çözülmesi planlanmaktadır.

- **Ar – ge çalışmaları:**

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin gereksinimlerine uygun yeni bir ar – ge konusu düşünülmelidir. Arkasında finans örgütlerine karşı uluslararası güçte bir kalıp geliştirmek zorundayız. Yani biz bu modeli ya kabul edeceğiz ya da etmeyeceğiz. AB ölçütlerinde bakacak olursak, ülkemizin AB’ne üyelik sürecinde tarımsal bazı dayatmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri tam üye olmadan AB’nin Gümrük Birliği’ni kabul eden tek ülke Türkiye’dir. Çözüm komşu ülkeler (Yunanistan, Suriye, Irak gibi) ile bölgesel işbirliği yapılması olacaktır.

Ülke yapımıza benzer, toplumsal sorunları olan insanlarla, ülkelerle işbirliği içerisinde olmamız gerekmektedir. Bunun geçmişte örnekleri ülke olarak yaşamışızdır. Mustafa Kemal’in cumhuriyeti kurduğu ilk yıllarda ciddi anlamda birçok bölgesel işbirliği anlaşmaları yapılmıştır.

İşlenmiş tarım ürünleri ülkemize sanayi tarım ürünleri kapsamında girmiştir. Hem Türkiye tarımının karşısına olumsuz yansımalar çıkarmış ayrıca da Türkiye’yi zarara uğratmış uygulamalar olmuştur.

Gümrük Birliği’ni sorgulamak gerekirse de Serbest Gümrük Anlaşmalarını konunun en başına koymak gereklidir. 17 yıllık süreç içerisinde Türkiye AB’den 210 milyar dolarlık mal ithal etmiştir. Serbest Ticaret Anlaşmaları sonucunda AB, 3. Dünya ülkeleriyle serbest ticaret anlaşmaları yapıyor ve Çin’in Arjantin’in malı Avrupa’ya geçip ardından Türkiye gibi ülkelere Avrupa malı adıyla gönderiliyor.

Bütün bunları sorgulamaksızın kapitalist paradigmanın insanlığa dayattığı kavramları sorgulamaksızın, Gümrük Birliğini sorgulamaksızın ‘Başka Bir Köylülük’ ortaya çıkamayacaktır. Çünkü onların tek derdi ellerinde stok olarak bulunan malları bize göndermektir.

Şu anda Türkiye tarım ürünleri açısından tamamen dışa bağımlı bir tutum içerisinde. Et ve ürünlerinde yaklaşık olarak 3 milyar dolarlık bir ülke açığı bulunmaktadır. Buğday, çeltik, pirinç açığı yaşanmakta ve bu ürünler ithal edilmektedir. Yapılması gereken ithalatın en aza indirilmesi olmalıdır. Türkiye’de çeltik tarımına yeterli önem verilse dışarıdan ithal etmeye gerek kalmayacaktır. Bu bağlamda Türkiye’de tarımın yeniden yeni liberal politikalar ile köylülüğün tasfiyesi hareketine karşı çıkılmaksızın ve bunu siyasi bir örgütlenme olarak düşünmeksizin köylülüğün yok edilmesini engellenemeyecektir. Elbette kurum olarak bir takım çalışmalar yapılabilir, yapılacaktır da... Bizler bire bir kooperatif üreticilerinin ürettiği ürünleri köy pazarlarında ve bazı belediyelerin yardımıyla pazarlıyoruz. Bu güzel örneklerin yaygınlaşabilmesi için bu mekanizmayı harekete geçirmekten başka bir çare bulunmamaktadır.

Prof. Dr. Tayfun Özkaya (Tarım Ekonomisi Derneği Başkanı)

Konuşmama Felsefeci Ivan İlyiç’ten bir alıntı ile başlamak istiyorum. İlyiç’in kökten tekel (radical monopol) denilen bir düşüncesi vardır. O düşünce; güçlüler güçsüzlerin alanını daraltmak için her yolu kullanmaktadırlar. Bunlar arasında sürekli bir pazar arayışı içinde olan gıda imparatorları hedeflerinin bazısını piyasayı kullanarak yapmaktadırlar. Bir kısmını ise yasalar çıkartarak, yönetmelikler getirerek yapmaktadırlar. (kanun ve yönetmeliklerle yerel tohumun ve ev şarapçılığının yok edilmek istenmesi gibi) Tüm bunlara karşı yeni köylülüğün yani ekolojik yapıya saygılı, yenilikçi, girişimci, tutucu olmayan, bilim çevreleriyle ittifaklar kuran, kentte yaşayan tüketicilerle ittifaklar kuran ve böylelikle tarım devlerini ortadan kaldıran bir hareketin ortaya çıkmasını istiyor isek karşımıza iki mücadele yolu çıkmaktadır:

- Politik mücadele,

Günümüzde insanlığa dayatılan seçimsizliklere karşı bir politik mücadele içerisinde olma gerekliliği doğmuştur. Örneğin ABD’nin Kaliforniya Eyaleti’nde GDO’lu ürün yasağı getirilmiştir. Bunun en büyük sebebi o bölgenin halkı GDO’lu ürünlerin tüketimini istememektedir ve böylece politik olarak bu geri çevirme kabul edilmiş olmaktadır.

Politik mücadele son derece önem kazanmaktadır. Yasalar, yönetmelikler ve ya uygulanan tüm politikaları yorumlayarak kabul etmek/etmemek gerekiyor. Bu durumda en büyük direnç kaynağı tüm dayatılanları olduğu gibi almadan yorumlamaktan geçmektedir.

Türkiye’de GDO karşıtı oluşan hareket GDO üretimini yasaklatmıştır. Bu ürünlerin ithalatı serbest olmasına karşın kazanılan bu mücadeleyi yadsımamak gerekmektedir. Çünkü günümüzde Avrupa ülkelerinin çoğunda GDO’lu ürün

üretimleri serbest bırakılmıştır. Bu kazanım Ziraat Mühendisleri Odasının, çevreci örgütlerin, bireysel tepkilerin ciddi mücadeleleriyle gerçekleşmiştir.

- Otonom örnekler yaratmak,

Köylülerin, tüketicilerin “başka bir köylülük mümkün, başka bir teknoloji, başka bir hayvancılık sistemi mümkün ve daha yaşanılabilir bir dünya mümkün” diyebilmelerini gerektiren örnekler yaratmaktır.

Konuştığımız kazanımlar iki mücadele yolu ancak beraber olabilirse başarılı olabilecek ve kuş kanadı kırık olmaktan çıkıp uçacaktır. Sadece politik mücadele ile ya da yalnızca yerel otonom örnekler yaratarak kanatlanmak pek mümkün değildir.

Kuş Gribinin ortaya çıkışı küçük işletmelerin, köy tavukçuluğunun bir eseri değildir. Fakat medya ve bazı yazılı kaynakların bildirimleri hep bu yönde olmuştur. Önce Çin’de ortaya çıkan ardından Hollanda’da büyük tavuk çiftliklerinde görülen bu hastalık büyük bir haber niteliği kazandırılmadan manipüle edilmiştir. Bunun üzerine Tayland, Mısır ve Türkiye gibi ülkelerin Tarım Bakanları’nın yaptığı açıklamalar bir fikir birliği içerir nitelikte idi. Bakanlıklara göre günah keçisi ‘köy tavukçuluğu’ idi ve ortadan kaldırılmalıydı. Bunun bilgisi köylüye ulaştırılmadığı için köylülüğe ve köylülere böyle bir suç yüklenilmiş oldu. O dönem içerisinde çaresiz kalan köylüler kümes hayvanlarını toplamaya gelen yetkili kişilere suçluluk hissiyle hayvanlarını teslim ettiler. Aslında bunun sorumluları köylüler değildi.

Bu olay hem politik aynı zamanda da yerel örneklerin yaşatılmasının önemi bizlere göstermiştir. Yerel örneklerin yaşatılması, köylü pazarlarının korunması ile kırsal bölgelerde bir canlılık oluşuyor ve halk orada yeni ürünler yetiştirmeye, daha sağlıklı ürünler üretme mücadelesi içine giriyor. Meydana gelen oluşumlar ile köylü halk köy tavukçuluğu yapmaya başlıyor, köy ekmeği, köy yoğurdu ve köy peyniri gibi ürünlerini kendisi üretmeye başlıyor. Diğer bir örnek ise ‘Topluluk Destekli Tarım Projesi’. Bizlerin de gerçekleştirmeye çaba harcadığı bu proje ile doğrudan üreticiler ile tüketiciler arasında bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Bu ağ Avrupa’da, Hindistan, Japonya, Arjantin ve Brezilya gibi ülkelerde çok güzel örnekler sunmuştur. Bu bakış açısını korumak gerekmektedir.

Türkiye’de kurulmuş kooperatiflerin incelemesi ve eleştirmesi gereken bazı mevcut yapıları vardır. Var olan kooperatiflerin çok büyük mücadeleler göstermesine karşın sürekli bir sıkıntı içerisinde olmaktan da kurtulamamışlardır. Bunun sebebi olarak da geleneksel kooperatifçiliğin hala devam ettirilmesini görmekteyiz. Girdileri, endüstriyel yemleri kullanarak, kimyasal ilaçları ve sistemin pazarlama kanallarını kullanarak ürünleri pazara çıkarmaya çalışmaktadır. Fakat yapı itibarıyla yüksek maliyetler düşük fiyatlar üzerine kurulan bu çark kooperatifleri zor durumda bırakmaktadır. Böylece oluşan fiyat makası kooperatifleri yok etmiş oluyor. Kooperatifler büyük mücadeleler vermektedirler. İzmir’de de başarılı kooperatifler bulunmaktadır. Büyük çaba ve gayretler ile ayakta kalmaya uğraşan kooperatifler... Dolayısıyla bundan böyle yeni bir anlayış ile daha çevreci bir kooperatifçilik anlayışı doğmalıdır. Bu model

kimyasal girdileri kullanmayan, yeni buluşlar yapan, polikültüre giden ve yeni pazar kanalları yaratan bir oluşum olmalıdır. Burada Ziraat Fakültelerine de bir özeleştirme de bulunmak gerekmektedir. Prof. Dr. Mustafa Kaymakçı'nın da bahsettiği gibi sadece girdilere dönük "sürekli modern teknolojiyi araştırmak yerine biraz da yerel bilgileri derlemek gereklidir. Örneğin birçok böcek hastalığına karşı ürünlerine doğal koruyucu çözümler bulan, ev yapımı tarım ilaçları veya yöntemleri uygulayan çiftçiler bulunmaktadır. Burada Ziraat Fakültelerine ve Sivil Toplum Örgütlerine düşen bu bilgileri derleyip, denemek, araştırmak ve yazılı hale getirmek olacaktır. Böylece üretim maliyetleri düşecek, sertifikaya gerek duymadan gerçek ekolojik ürünler ile beslenmeye başlayabileceğiz. Yeni yerel otonom örnekler oluşturacaktır. Bu otonom örnekler ile yeni bir sinerji yaratarak kendisinden ve yaptığından gurur duyan, suçlamalar karşısında ezilmeyen gerekirse meydanlara çıkıp mücadeleye eden bir çiftçi profili karşımıza çıkacaktır.

Prof. Dr. Mustafa Koç

Köylülüğün kaynağı serflikdir. Serflik, özgür olmayan, toprağa bağlı ağanın mültezimin tımarlı sipahinin yönetiminde topraktan kaçamayan insandır. Köylülük zaman zaman isyan etmiştir. Anadolu'ya Avrupa'ya bakacak olursak tarih bu isyanlarla süregelmiştir. Karaburun Yarımadası'nda çıkan Şeyh Bedrettin İsyanı köylülüğün isyanıdır.

Kapitalizm gelmesiyle feodalizmin bittiğini düşünülmüş idi ve kapitalizm müjdesi tüm köylü ve özgür olmayan halklara özgürlük vaadiydi. Halka özgürlük, demokrasi, istediği yerde istediği şekilde mukavele altında çalışma özgürlüğü getirme vaadiydi. Kapitalizmin bugünkü başarısında bu sosyal hassasiyeti çok derinden yakalamaları yatmaktadır. Artık köleliğe, serfliğe son verme ve kişilere mücadele hakkı tanıma vaadiyle egemen olmayan sınıflar feodallere karşı yeni egemen sınıfları desteklediler.

21. yy.'da ise yeni bir tür feodalizm görülmektedir. Ağılık feodalizmi yerine şirket feodalizmi yerini almış bulunuyor. Bu aşamada oyunun kurallarını belirleyen taraf bellidir. Öncelikle bizler bu oyunu nasıl oynayacağımıza mı yoksa oyunun kurallarını nasıl tanımlayacağımıza mı karar vermeliyiz.

'Yeni bir köylülük nasıl olmalı? , yeni demokrasi nasıl olmalı, haklarımızı nasıl talep etmeliyiz, nasıl eski serfler haline dönmememiz gerekir' dersek çözüme kavuşmak mümkün olacaktır. Tüm halklar ortak mücadele içinde bulunmazlar ise akıbetimiz Karaburun Yarımadası'nda yaşanan gibi olacaktır.

Ortak Akıl Bölümü:

Tema Vakfı Adına

İBB İzsu evinde bahçesi olan halkın su saatlerine ek olarak ayrı bir su saati daha takarak halkın bugünkü su kullanım bedellerine ilaveten suyu fiyatlandırma kararı almıştır. Bu karar ile evsel ihtiyaç kullanımları daha ucuza kullanılabilir, lüks diyebileceğimiz bahçe sulaması gibi ihtiyaçlar için ise su daha yüksek bir fiyattan ücretlendirilecektir. Bu durum yoruma açık bir karardır.

Özcan Kokulu (Bademler Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Yön. Kurulu Başkanı)

Üreticiler; Tarım Kredi Kooperatiflerine, Ziraat Bankasına ve çiftçiye kredi veren birçok bankaya borçlandırılarak bir tıkanıklığa sürüklenmektedirler. Örneğin, çiftçiye verilen krediler %6 üzerine %18 ek masraf bindirilerek ertelenmiştir. Burada çiftçi dostu bir politika izlendiğine inanmamız mümkün değildir.

İçinde bulunulan durumu tahlil etmeden gerçekten yeni bir öğreti geliştirmeden içinde bulunduğumuz durumdan çıkmak pek mümkün değildir.

Üreticilerin ve buna paralel kalkınma politikalarının sağlanması için yeni Tarım Politikaları uygulanmalıdır. Çözüm şudur:

1. Kendi alanında üretimin devamlılığı,
2. Kooperatifleşme,
3. Tüketicilerin ihtiyaçlarını köylü pazarlarından karşılaması,

Adnan Çobanoğlu (Üzüm – Sen)

İnsanlığa sunulan birçok ekolojik / organik ürünler tamamıyla doğal formda değildir. Öncelikle bu iki kavramın birbirine karıştırılmaması gerekiyor. Ekolojik olan geleneksel köylü tarımıdır. Yani doğa ve toprakla uyumlu bir tarımsal formdur.

Şirket Tarımcılığı, ekolojik yapıyı bozmakla birlikte sosyal yapıyı da tahrip etmektedir. Örneğin, ilk sinema ve tiyatro gösterimleri şeker pancarı fabrikası salonlarında gösterime girmiştir.

Öncelikle bu mücadelenin kazanımı fikri düzeyde 'Başka Bir Köylülüğün' mümkün olduğunu kabul etmekten geçmektedir. Bunu kabul ettikten sonra yeni bir arayışın içine ancak girebiliriz. Bunun yolu;

-Çiftçi halk örgütlenmelidir,

-Yerel üretme ve yerel tüketme alışkanlığı sağlanmalıdır,

-Yerel tohum kullanımı arttırılmalıdır,

-Köylünün toprağa erişim hakkı sağlanmalıdır,

SON.